

Зінченко Наталія

*кандидатка філософських наук, доцентка
кафедри філософії та суспільних наук*

Полтавського державного медичного університету,

Дубініна Віра

*докторка філософських наук, професорка
кафедри філософії та суспільних наук*

Полтавського державного медичного університету,

Перун Світлана

*викладачка кафедри
філософії та суспільних наук*

Полтавського державного медичного університету

(м. Полтава)

ЄВРОПЕЙСЬКІ ЦІННОСТІ ЯК КОНТАМІНАЦІЯ ВИБОРУ ТА НЕОБХІДНОСТІ МАЙБУТНЬОГО

Історичні процеси систематично демонструють трансформацію онтологічного, гносеологічного та гуманістичного характеру. Вони, час від часу, модифікуються у відповідності до глобалізаційних процесів, але деякі залишаються вічними і незмінними. Здобувши незалежність наша країна зосередила увагу на європейських цінностях, які в свою чергу, пройшли складний та революційний шлях.

Проблеми становлення європейських цінностей на території Європейського союзу викликані розумінням єдності, потрібно було сформулювати ознаки та принципи цінностей, які б задовільними і Францію, і Німеччину, Словаччину і Польщу та інші країни. Аксіологічні пріоритети європейських країн набувають універсуму після Другої світової війни. Ретроспекція доводить, що європейські цінності це пазл, який формувався тисячоліттями під впливом теологічних, політичних та соціально-економічних принципів.

Насамперед потрібно визначити, що ж таке європейські цінності? Європейські цінності – це загальнолюдські принципи і норми життєдіяльності людини, суспільства й держави. Насамперед це – особисті свободи, верховенство закону, демократія, представницьке самоврядування, права людини, рівність, солідарність, тобто це ціла низка світоглядних, суспільних і моральних цінностей які закріплені міжнародним законодавством. 14 жовтня 1973 р. в Копенгагені було підписано Декларацію про європейську ідентичність тобто «європейські цінності». Відповідно до вище згаданого документа в суспільстві повинні бути в пріоритеті потреби кожної людини, захищати принципи представницької демократії та верховенство закону.

Останні десятиліття в Україні активно акумулюється поняття «демократія», її принципи та ознаки. Як зазначав філософ-просвітник Вольтер Паркер «Демократичний спосіб мислення не є природним...егоцентризм та етноцентризм є основними рушійними силами людства, їм не потрібно навчати, вони мимовільні, як дихання. Демократія, з іншого боку, складається зі звичок та навичок, які необхідно розвивати, і які не розвинуться самі собою» [4, с. 56]. Тобто, основні цінності та ідеали демократії формуються, виборюються перш за все з урахуванням історичних подій, явищ, процесів.

Політично свідомо людина систематично аналізує зміни ознак та принципів демократії, чинники, які впливали на трансформацію поняття. Суттєвих географічних змін та нових вимірів демократія набула у XX–XXI столітті. Американський політолог, професор штату Каліфорнія Аренд Лейпхарт стверджує, що лише 20 країн у 80-х рр. XX ст. дотримувалися демократії. А от в 90-ті рр. минулого століття у країнах Східної Європи метаморфозні процеси сприяли поширенню та становленню європейським демократичним цінностям. Феномен визначення демократії у політико-правовому сенсі полягає в наступному: по-перше, формою держави; по-друге, являє собою форму плюралістичної організації громадянського суспільства; по-третє, демократія фігурує як політичний світогляд. Тобто поняття демократія ґрунтується на соціально-політичних цінностях постійного політичного процесу [1, с. 24]. Слід зазначити, поняття демократія використовується також для визначення устрою організації, в якій задовольняється рівноправ'я членів в управлінні та прийнятті рішень. Розглядаючи демократію в контексті політичного процесу та світогляду набуває аксеологічного змісту та постає ознакою людського виміру. У дійсності аксеологічні підходи та орієнтири проявляються саме в тих оцінках, які людина використовує. Це залежить перш за все від обставин, політичних та історичних процесів. Демократія, яка формується на основі суспільних відносин, завжди знаходила своє теоретичне підґрунтя в ідеях та уявленнях. Вона формується на основі суспільних відносин.

Становлення та розвиток демократії, як соціально-політичного явища, можна знайти в роботах німецького дослідника Ю. Габермаса. Увагу привертають його роботи «Теорія комунікативної дії» (1981 р.) та «Мораль і комунікація» [2]. Юрген Габермас був переконаний, що ядром суспільства є комунікативні інтеракції, де раціональні аргументи сприймаються та заперечуються одночасно. Дослідник наполегливо стверджує, що суть демократії полягає у взаємозв'язку з поняттям політичної участі. Габермас пропонує розвивати національні демократичні інститути в межах Європейського Союзу, як альтернативу «технократичній дилемі», коли важливі рішення схвалюються з низькою можливістю громадського контролю [2]. А от французький політик XIX ст. говорив, що демократія – це філософія, спосіб

життя, релігія, а потім, як похідна від шлях-форма правління [3, с. 7]. Не враховуючи широкий спектр розуміння поняття демократія ядром були і залишаються правова та політична цінність, світоглядний ідеал, який є невід'ємною частиною політико-свідомих громадян.

Ретроспекція демонструє складний процес становлення та формування демократії як основу успішного, розвинутого суспільства в країнах Західної Європи та Північної Америки. Незважаючи на складні та трагічні процеси демократичні цінності мали стабільну перевагу. Свобода, рівність, закон стали пріоритетними.

Враховуючи глобалізаційні проблеми після Другої світової війни суспільство Європейських країн вирішили реформувати демократичні процеси. Ключовим постало питання розширення арсеналу демократичних країн. Слід зазначити, що саме в післявоєнний період активно пропагується особиста свобода громадян, свобода думки, рівність громадян перед законом, ідеологічний плюралізм, політична свідомість.

Останні десятиріччя Україна перебуває в постійному процесі реформ, які направлені на становлення саме демократичних складових у суспільстві. Лише освічене громадянське суспільство здатне побудувати демократичну країну. Формувати політичну свідомість у молоді сьогодні завдання номер один. Існування громадянського суспільства можливе за умов функціонування демократичних владних інституцій. Сьогодні активно демонструє процес формування та становлення громадянського суспільства у світі, де за основу взято саме європейські цінності.

Список використаних джерел :

1. Латигіна Н.А. Демократія: реалії versus утопії. Монографія. Київ, 2008. С. 23–25.
2. Габермас Ю. Філософський енциклопедичний словник. Київ : Інститут філософії імені Григорія Сковороди НАН України; Абрис, 2002. 742 с.
3. Berdeau G. La democratie. Neuchatel, 1966. P.7.
4. Walter C. Parker. Educating the Democratic Mind. SUNY Series, 1996. P. 381.